

виробленого валового внутрішнього продукту і здійснення фінансового вирівнювання.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення 20.04.2020).

2. Бюджетний кодекс України № 2456-VI від 08.07.2010 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/ed20170101> (дата звернення 20.04.2020).

3. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року №254к/96-ВР. URL: zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/iaws/main.cgi?nreg=254%EA%2F96-%E2%F0/ (дата звернення 20.04.2020).

4. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2017 рік / [Щербина І.Ф., Рудик А.Ю., Зубенко В.В., Самчинська І.В.]; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи», USAID. К.: 2017. 136 с.

5. Субсайт територіальних органів ДПС у Тернопільській області. URL: tr.tax.gov.ua (дата звернення 20.04.2020).

6. Державний вебпортал бюджету для громадян. URL: <https://openbudget.gov.ua/?month=12&year=2019&budgetType=LOCAL> (дата звернення 20.04.2020).

Маціборок Ігор Романович

Головний спеціаліст з інформаційно-комп'ютерного забезпечення, сектору організаційно-кадрового забезпечення Зборівської міської ради

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД МІСЦЕВОГО ОПОДАТКУВАННЯ

Місцеві бюджети є фінансовою базою розвитку територій при цьому їх доходи виступають інструментом реалізації бюджетної політики на місцевому рівні. Саме тому актуальним залишається завдання забезпечення достатнього

обсягу фінансових ресурсів для виконання обов'язків та функцій покладених на органи місцевого самоврядування.

Як свідчить практика, відсутність достатньої кількості коштів, які мобілізуються до місцевих бюджетів та мають забезпечити ефективність реалізації заходів спрямованих на розвиток та нарощення потенціалу територіальних громад зумовлює не спроможність органів місцевого самоврядування повною мірою виконувати покладені на них функції та завдання.

Дослідженням питань пов'язаних із формуванням доходів місцевих бюджетів присвячено праці вітчизняних науковців: В. Дем'янишина, О. Кириленко, І. Луніної, В. Письменного та інших.

Інтеграція України у європейський простір вимагає реформування системи державних фінансів відповідно до принципів регіональної політики Європейського Союзу. Удосконалення системи формування місцевих бюджетів в Україні неможливо здійснити без застосування зарубіжного досвіду, вивченню якого знайшло відображення у наукових працях Т.Г. Бондарук, С. Богачова, О. Гостевої, Р.А. Джабраїлова, В.С., Дмитровської, В.Л. Думи, О.А. Івашко, Я. В. Калустяна, О.М. Пастернака, В.В. Рибака, Н. В. Трусової, О. В.Сизоненко, В.А. Устименко та інших.

Досвід формування місцевих бюджетів у зарубіжних країнах свідчить про те, що джерелами наповнення їх дохідної частини є податкові та неподаткові надходження, субсидії та дотації з центрального бюджету та позики (кредити). Вивчення зарубіжної практики свідчить про різну кількість податків та зборів, що надходять до місцевих бюджетів різних країн, разом з тим, одним із найважливіших джерел доходів місцевих бюджетів є податки. Для прикладу у Великій Британії функціонує один місцевий податок, який справляється із нерухомого майна, для інших країн характерною є велика кількість місцевих податків: у Німеччині – близько 45, Франції – понад 50, в Італії – понад 70, у Бельгії – понад 100 податків і зборів [1, с. 135].

Комплексне дослідження світового досвіду формування доходів місцевих бюджетів за рахунок місцевих податків здійснено О.А. Івашко, що дозволило вченому виокремити основні групи доходів:

- прямі податки: на рухоме та нерухоме майно, землю, з власників транспортних засобів, екологічний, промисловий;
- прямі податки на доходи: фізичних та юридичних осіб, спадщини та дарування;
- непрямі податки на продаж: акцизи (на бензин, тютюн, алкогольні напої), на роздрібний продаж;
- збори і мита: на прибирання, на вивіз сміття, за паркування автотранспорту, за полювання та риболовлю, з власників собак, за видачу ліцензій та посвідчень, послуги цвинтарів [2, с. 41].

Для доходів місцевих бюджетів Польщі характерною є висока частка доходів від податку на доходи фізичних осіб та податку на прибуток. На рівні повітів найвищим фіскальним значенням характеризується податок на нерухомість, при цьому сільськогосподарський податок, лісовий податок, податок на транспортні засоби, податок з цивільно-правових операцій інші податки характеризуються незначним обсягом. Бюджети вищих рівнів, ніж гміни, не мають надходжень від місцевих податків [3, с. 22].

Місцеві податки відіграють значну роль у наповненні бюджетів у Франції. Найбільшу питому вагу мають чотири місцевих податки: земельний податок на забудовані ділянки, земельний податок на незабудовані ділянки, професійний податок, податок на житло. Від земельного податку звільняють об'єкти державної власності та осіб віком понад 75 років, та тих, хто одержує спеціальну допомогу із громадських фондів або допомогу у зв'язку з інвалідністю [4]. Місцеві органи управління Франції мають право вводити інші податки та збори, наприклад, на установку електроосвітлення, податок на прибирання територій; місцеві збори на освоєння копалень та родовищ; мито на автотранспортні засоби тощо. Ставки місцевих податків, що належать до їх компетенції визначаються органами влади самостійно під час формування бюджету на майбутній рік, однак

у межах максимального рівня встановленого Актом Національних зборів (парламенту Франції) [1, с. 136].

У законодавстві Японії існує Закон «Про місцеві податки», де вказано види податків, які можуть запроваджувати місцеві органи влади. Відповідно до цього закону місцевим органам влади надано право застосовувати ставки оподаткування, які є більшими за стандартні [5, с. 202]. Перелік цих податків обмежується переліком, який міститься у вищевказаному законі. Крім того, вони можуть запроваджувати податки, які не передбачено цим законом, але тільки при умові погодження із міністром внутрішніх справ. Введення нових податків відбувається лише тоді, коли нові обов'язкові платежі не перешкоджають торгівлі між адміністративно-територіальними одиницями та не дублюють інших місцевих та національних податків. У Японії існує понад 20 місцевих податків, серед яких 12 – на рівні префектур та більше десяти – муніципальні. За питомою вагою серед муніципальних податків найбільшими надходженнями характеризується податок на мешканців – 50,6%. Доволі високим є також податок на майно – 37%, тютюновий акциз складає 3,6% від загального обсягу муніципальних податків [6].

У США справляють такі місцеві податки як: податок із продажу, податок на спадщину, місцевий прибутковий податок, податки на прибуток корпорацій, майновий податок. За рахунок місцевих податків здійснюється розвиток місцевої економічної інфраструктури. Місцеві органи мають право встановлювати ставки одного або двох бюджетоутворюючих податків, тому через гнучку систему ставок місцевих податків забезпечують розподіл податкового потенціалу відповідно до місцевих потреб; місцеві органи самоврядування [7, с. 54].

Як свідчить досвід зарубіжних країн, фіскальним потенціалом для України є податок на майно фізичних осіб. Так, питома вага майнових податків у місцевих бюджетах Франції складає близько 20%, у Румунії – 19%, у Латвії – 13%, у Литві – 11%, у Великобританії – більше 30%, у США – понад 40% [8, с. 1096]. Заслуговує на увагу досвід справляння податку на нерухомість у Франції, Литві, Угорщині, Нідерландах, де його платниками є як власники, так і

орендатори нерухомості. Причому, в Ірландії та Данії платниками цього податку можуть бути лише юридичні особи, у Великобританії та Словенії – фізичні. Нарахування податку на нерухомість відбувається відповідно до оціночної вартості об'єкта нерухомості та враховується місце розташування об'єкта нерухомості та його корисна площа. Підставою для оподаткування майна є те, що володіння ним дає певні вигоди для його власника, при цьому частину вартості майна розглядають як прибуток від приросту капіталу. Податок на нерухомість є найбільш ефективним на місцевому рівні оскільки вартість нерухомості розглядають накопичення. До переваг податку на нерухоме майно з належать:

- можливість отримання постійних надходжень за будь-яких умов;
- справедливий розподіл податкового тягаря;
- мінімальне стримування економічного зростання;
- легкість в адмініструванні [9, с. 44].

У більшості зарубіжних країн існує податок на розкіш. Так, в Австрії власники нерухомості площею 500–600 кв. м сплачують податок загальним обсягом близько 10–15 тис. євро на рік. В Європі існують податки, які застосовуються до власників приватних літаків та яхт. В Угорщині, існує податок на майно, що включає до об'єктів оподаткування приватні літаки, вертольоти, яхти та дорогі автомобілі. Таким чином, угорська влада, підвищуючи рівень оподаткування для одних сфер економіки, зменшує тиск на інші. При цьому відбувається посилення податкового тиску багатих верств населення [8, с. 1096].

Підсумовуючи вищевикладене зазначимо, що вирішити проблеми наповнення місцевих бюджетів влади в Україні можна шляхом посилення зацікавлення місцевих органів влади у власних доходів. Впровадження досвіду зарубіжних країн у сфері оподаткування розкоші міг би стати корисним для України та забезпечив фінансову спроможність місцевих бюджетів.

Список використаних джерел:

1. Гостєва О. Ю. Місцеві податки в зарубіжних країнах: досвід та напрями застосування в Україні. *Економіка та право*. 2016. № 3. С. 134–139.
2. Івашко О.А. Проблеми та напрями вдосконалення податкової політики України. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Сер.: Економіка. 2011. Вип. 16. С. 38–42.
3. Трусова Н. В., Сизоненко О. В. Формування доходів місцевих бюджетів в умовах децентралізації фінансових ресурсів. *Світ фінансів*. 2018. Вип. 3. С. 19–27.
4. Пастернак О.М. Імплементация закордонного досвіду у сфері муніципальних відносин URL: [http:// www.nbu.gov.ua/PORTAL/Soc_Gum/Pib/2012_1/PB-1/ PB-1_9.pdf](http://www.nbu.gov.ua/PORTAL/Soc_Gum/Pib/2012_1/PB-1/PB-1_9.pdf)
5. Калустян Я.В. Оцінка систем місцевого оподаткування зарубіжних країн. *Інноваційна економіка*. 2013. № 11. С. 200–205.
6. Дмитровська В.С. Зарубіжний досвід місцевого оподаткування. URL: http://www.nbu.gov.ua/Portal/ Soc_Gum/Aprer/2008_4_2/50.pdf
7. Сошка Н.В. Особливості реалізації податкової політики місцевих органів влади у зарубіжних країнах. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2009. № 112. С. 52–55.
8. Дума В.Л. Міжнародний досвід формування бюджетного потенціалу місцевих фінансів. *Економіка і суспільство*. Випуск № 13. 2017. С. 1093–1099.
9. Бондарук Т.Г. Зарубіжний досвід використання місцевих податків. *Формування ринкової економіки в Україні*. 2008. № 5. С. 42–46.